

Geliş Tarihi:27.11.2019 Kabul Tarihi:24.05.2020

Entry Date: 27.11.2019 Accepted: 24.05.2020

OĞUZ TANSEL’İ TANIMA VE ANLAMA YOLUNDA

Metin Turan (Haz.) (2018). *Üç Kanatlı Masal Kuşu: Oğuz Tansel*. Ankara: Ürün Yayınları, Genişletilmiş İkinci Basım. 125 s. Resimli.

Türkan TOPCU*

Üç Kanatlı Masal Kuşu: Oğuz Tansel kitabı, onu tanımış olanlara veya yakından tanımak isteyenlere bir kaynak olması için hazırlanmıştır. Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş olan ikinci basım gerçekten de Oğuz Tansel’i her yönüyle tanımamızı ve anlamamızı sağlar. Böylelikle kendisini yazın hayatına adanmış bir insanın tarihin tozlu sayfalarında kalmasını önlemeyi hedefler. Oğuz Tansel gerek eğitimci gerekse edebiyatçı kişiliğiyle pek çoklarına yön veren/verecek olan nadide bir kişiliktir. Bu anlamda görünen o ki kitap yazılış amacını yerine getirecektir.

Kitap, Metin Turan’ın hem birinci baskı hem de ikinci baskı için ayrı ayrı yazmış olduğu ön sözlerle başlar. Ön sözden sonra farklı kişilerce kaleme alınmış 76 yazı yer alır. Bu yazıların kimisi edebiyatçılara kimisi ise Tansel’i yakından tanıyan kişilere aittir. Yazıların sonuna “Oğuz Tansel Kaynakçası” eklenmiştir. Kitap, “Oğuz Tansel Anma Toplantıları ve Oğuz Tansel Yazın Ödülü Törenleri Listesi” ve “Dizin” bölümleri ile sona erer. Görüldüğü gibi kitapta yer alan her yazı ve bölüm Tansel’i her yönüyle tanımaya çalışan kişilere yol gösterecek niteliktedir. Elbette kitap yalnızca Tansel’i tanımaya yönelik değildir. Özellikle onun derlemeci tarafını ön plana çıkaran yazılar sayesinde halkbilimcilerin de temel bir kaynak olarak kullanabilecekleri bir kitap haline gelmiştir.

Tansel bir yanıyla şair, bir yanıyla öğretmen, diğer bir yanıyla da derlemecidir. Tansel’in kişiliğini oluşturan bu çok yönlülük elbette kitaba da yansımıştır. Bu nedenle kitaptaki yazılar bu üç kategoriden birine girer. Farklı kategorilerdeki yazılar sayesinde Tansel’in bir öğretmen

* Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, turkanduran86@gmail.com

olarak, bir derlemeci olarak ve de bir yaratıcı yazar olarak Türk yazınına ve de düşünce dünyasına etkisi rahatlıkla ortaya konulur. Kısacası kitap şu üç ana kategorideki yazıları barındırır: Tansel'in derlemeciliği, yaratıcılığı ve kişiliği.

Masal derlemeleri üzerine yazılmış olan yazılar, Oğuz Tansel'in bu alana katkılarını gözler önüne serer. Tansel'in bu alandaki öncelikli katkısı masalın öğretici yanını vurgulamasıdır. Oğuz Tansel'in masalın eğitim amacıyla kullanılması konusundaki öncü gayretleri, kitaptaki yazılarda dikkat çekilen önemli bir husustur. Hatta masalların “çocukları uyutmak için değil, uyandırmak için yazılması gerektiği” sözünün kaynağı, yine kendisidir. Görüldüğü gibi Tansel'in masalcılığı öğretmen kimliğinden bağımsız değildir. Kitaptaki yazıların bir kısmı buna dikkat çekerken diğer bir kısmı ise Tansel'in derlediği masalları yazıya geçirirken kullandığı dil ve anlatım üzerinedir. Masalların öğretmen kimliğinden izler taşıması gibi bu metinler şair kimliğinden de beslenir. Ali Osman Öztürk'ün kitapta yer alan yazısında geçen “masal-şiiir” ifadesi bu anlamda oldukça yerindedir. Çünkü derlediği masalları yeni baştan yazarken kullandığı dil ve ifade gücü onun şair kimliğinden gelir. Bu yüzden de masallarının şairliğinden güç aldığını da söyleyebiliriz. Tansel'in masal derlemeleri bu anlamda özeldir ve masalların bu şekliyle okurla buluşması büyük bir kazançtır. Çünkü böylelikle masallar hem edebi yönlerini kaybetmemiş olarak yetişkinlere hitap edecek hem de öğretici yönleriyle çocuklara yol gösterebilecektir. Kısacası Refik Durbaş'ın deyişiyle Oğuz Tansel, bir Masalcı Baba'dır.

Kitaptaki yazıların diğer bir kısmı Tansel'in şairliği üzerinedir. Kitapta yer alan şiir incelemeleri Tansel şiirinin yenilikçi şiirimizin içinde bile nasıl ayrıksı bir yer tuttuğunu okura gösterir. Ayrıca tıpkı masallarında olduğu gibi şiirlerinde de bir Türkçe sevdalısı olduğuna bu yazılarda dikkat çekilir. Kızı Aysıt Tansel'e göre onun öğretmenliğinin de ayrırcı özelliği Türkçe sevdalısı oluşudur. Öyle ki onun öğretmenliğinin yegâne amacı öğrencilerine Türkçeyi sevdirmek ve onların bu dilin tadına varmalarını sağlamaktır. Görüldüğü gibi Tansel'in şairliğini konuşurken de diğer özelliklerinden bahsetmemiz gerekir. Aslında Tansel'in şiirlerini çok katmanlı yapan onun çok yönlü bir kişilik olmasıdır. Sözelimi şiirlerindeki masal tadı onun masalla içli dışlı olması sayesinde ve tıpkı masalları onun şair kimliğinden güç aldığı gibi şiirleri de onun derlemeci yanından beslenir. Bu sayede şiiri özgün sesini bulur. Kitaptaki yazılar da Tansel'in şiirlerinin yalnızca özellikleri ve nitelikleri üzerinde durup geçmez; onun şiirinin kaynaklarına, beslendiği yerlere kadar iner. Mesela Tansel şiirinin doğadan aldığı ilham anlatılır. Kitaptaki yazılar bize Tansel'in bir doğa aşığı olduğunu söyler. Gerçekten de bu yazılarda da vurgulandığı gibi Tansel, doğayla

bütünleşebilmiş bir şairdir. Maviye tutkudur. Onun ilham kaynaklarından biri şüphesiz doğadır.

Tansel'in şiirlerini odağa alan yazılar karşılaştırmalı çalışmalardan da yardım almıştır. Örneğin kitapta yer alan bir yazı Oğuz Tansel ve Paul Eluard şiirinin benzer imgeleri üzerinedir. Ayrıca kitapta Aysıt Tansel sayesinde ortaya çıkarılan babasına ait bir şiir çevirisi de yer alır ki bu çeviri daha önce yayımlanmamıştır. Böylelikle bu kitap sayesinde Prevert'in *Barbara* adlı şiiri Tansel çevirisiyle okurla buluşmuştur. Oğuz Tansel hakkında yazılmış olan şiirler de kitaba eklenmiştir. Metin Eloğlu'nun Tansel için yazmış olduğu şiire ise kitaptaki yazılardan biri ayrıca yer vermiştir.

Kitaptaki yazıların geriye kalan büyük bir kısmı ise onun kişiliği üzerine olanlardır. Tansel'i anlatan bu yazılar sayesinde onu daha yakından tanıma şansına erişilebileceği gibi onun kimliğini oluşturan düşün bilimsel unsurlar da anlaşılacaktır. Böylelikle bu kadar çok yönlü birinin kişiliğini oluşturan özelliklerin kökenine inme imkânımız olmuş olur. Tansel ile ilgili anılar ona en yakın olan kişilerin ağzından anlatılır. Sözgelimi kızı, gelini, yakın arkadaşları ve öğrencileri gibi... Tüm bu anılar sayesinde Tansel'in şiirlerinden veya derlemelerinden yola çıkarak öğrenemeyeceğimiz pek çok bilgiye ulaşmış oluruz. Kitapta yer alan Aysıt Tansel'le yapılan söyleşiler de aynı işlevi görür. Bu anı ve söyleşiler sayesinde Tansel'in geleneğe bakışı, politik duruşu gibi geriye kalan pek çok kısım aydınlanmış olur.

Kitapta bu üç ana kategori dışında kalan yazılar da mevcuttur. Örneğin bir yazı Oğuz Tansel Ödülü hakkındadır, bir başkası Tansel'in mektubuna verilen cevapları içerir, bir diğeri ise Oğuz Tansel'le Metin Eloğlu'nun şiirli bir dille Bektaşî fıkralarını yeniden yazmış olması üzerindedir. Fakat genel olarak bakıldığında yazıların bahsettiğim üç ana kategoriden birine girebileceği söylenebilir. Kitabın eksik yönü de yazıları genel başlıklar altına dizmemesidir. Kategoriler halinde okurla buluşturulmuş olsaydı okur için aradığını bulmak daha kolay olacağı gibi kitabın dağılık yapısını da düzenlemiş olacaktı. Fakat burada bir zorluğu da görmezden gelmemek gerekir. Tansel'in sanatçılığı, öğretmenliği ve derlemeci yanı birbirine öylesine girmiştir ki yazılarda da bu iç içelik gözlemlenir. Tansel denince akla önce masalın mı, yoksa şiirin mi geldiği sorusunun beyhudeliği gibi çoğu yazıyı salt bir kategorinin altında değerlendirmek de bir o kadar zordur. Şair Oğuz Tansel'den masalcı Oğuz Tansel'e uzanan bu yazıları kalın çizgilerle birbirinden ayırmak oldukça güçtür. Çünkü bunları Tansel'i ortaya koyduklarında da belirgin şekilde ayrı değildiler. Bu yüzden Adnan Binyazar onu, "Bir kanadı halk, bir kanadı duygu, bir kanadı bilgelik, üç kanatlı bir masal kuşu" olarak tanımlar.